

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี
จังหวัดราชบุรี

ปี 2567

สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72(1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme : UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญรูป	ง
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

สารบัญ(ต่อ)

บทที่ 6	แผนการใช้ที่ดิน	6-1
	6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
	6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7	การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
	7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
	7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
	7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น	7-1
	7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
	7.5 ระยะเวลาดำเนินการ	7-2
	เอกสารอ้างอิง	อ1

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดราชบุรี (พ.ศ.2537-2566)	2-4
2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	2-5
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	2-8
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	2-8
3-1 สมบัติดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	3-3
5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	5-3
6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	6-3
7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572	7-3
7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-3
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568 - 2572)	7-4

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
2-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-2	แผนที่ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดราชบุรี	2-4
2-3	แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	2-7
3-1	แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	4-4
6-1	แผนการใช้ที่ดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี	6-4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1)วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

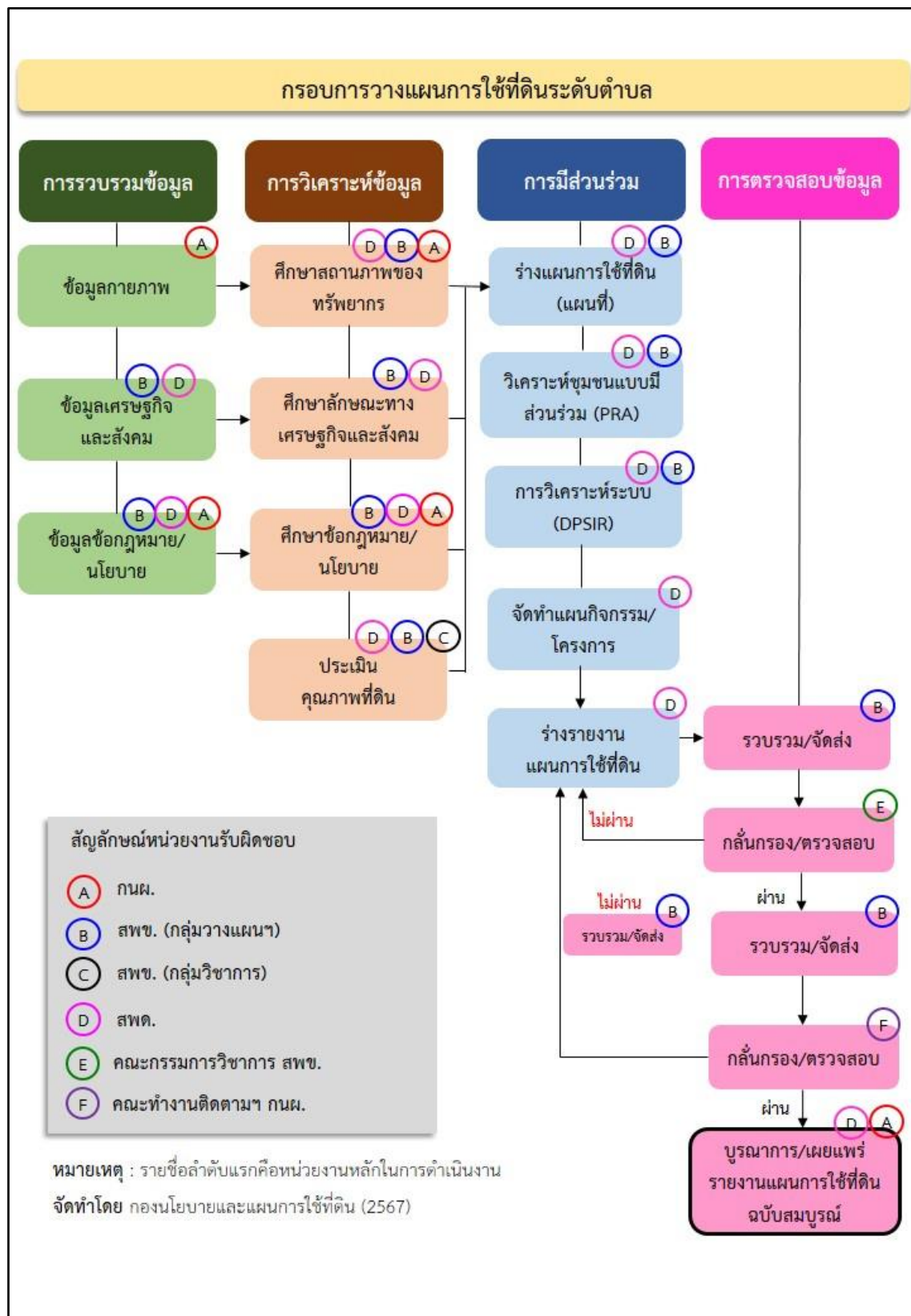
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ความสะอาดเด่น เน้นการศึกษา พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม”
(เทศบาลเมืองราชบุรี, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ทางตอนกลางของอำเภอเมืองราชบุรี มีพื้นที่ประมาณ 12.61 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,879 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลห่มดิน ตำบลโคกหม้อ ตำบลพงสวาย อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลดอนตะโก ตำบลคูบัว ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลเจดีย์หัก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 35 ชุมชน ดังนี้

1. ชุมชนสันคู	2. ชุมชนพร้อมพัฒนา	3. ชุมชนดอนกระต่าย
4. ชุมชนศรีสุริยวงศ์ ซอย 1	5. ชุมชนร่วมใจ	6. ชุมชนทิพย์นิเวศน์
7. ชุมชนไทย-รามัญพัฒนา	8. ชุมชนสายฝนร่วมใจ	9. ชุมชนร่มรื่นพัฒนา
10. ชุมชนมนตรีพัฒนา	11. ชุมชนท่าแจ่ง	12. ชุมชนเขาวังวิลล่า
13. ชุมชนมหาธาตุสุมนา	14. ชุมชนเทศบาล 3	15. ชุมชนวัดเขาเหลือ
16. ชุมชนมหาธาตุสุมน์ตา	17. ชุมชนวัดศรีสุริยวงศาธรรม	18. ชุมชนราษฎร์ยินดี
19. ชุมชนมหาธาตุสมังคี (ท่าเสา)	20. ชุมชนเกาะปักเป้า	21. ชุมชนสมบูรณ์กุล
22. ชุมชนเจริญสุข	23. ชุมชนคณาธร	24. ชุมชนคนตลาด
25. ชุมชนเทศบาล 5	26. ชุมชนศรีเมือง	27. ชุมชนชาวดิน
28. ชุมชนศิริชัย	29. ชุมชนประป่าร่วมสุข	30. ชุมชนเพชรเกษม
31. ชุมชนยุติธรรม	32. ชุมชนท้าวอุทอง	33. ชุมชนถนนรถไฟ
34. ชุมชนแม่น้ำรำลึก	35. ชุมชนสะพานแดง	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปของตำบลหน้าเมือง ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านเป็นทางน้ำสายหลัก และมีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านที่สำคัญ เช่น คลองอู่เรือ ห้วยดอนตะโก

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) พบว่า ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.5 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,139.3 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 123 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนตุลาคม มีปริมาณฝน 232.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 17 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดราชบุรี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนพฤศจิกายน

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

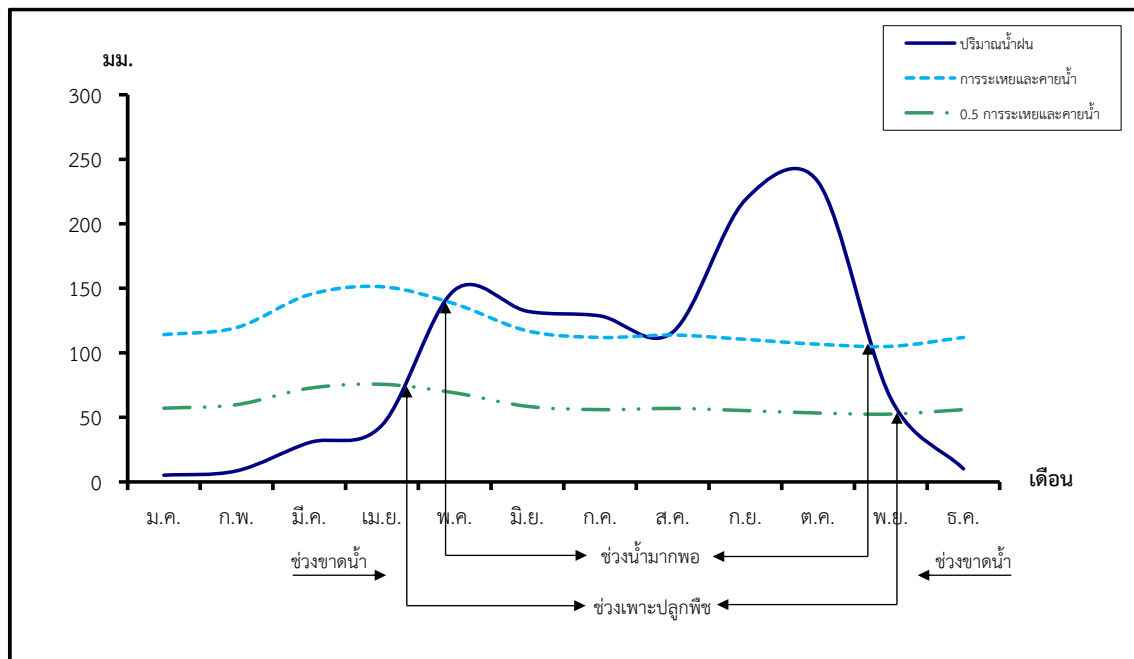
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดราชบุรี¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	20.5	31.8	25.5	72.0	5.1	1.5	114.1	5.1
ก.พ.	22.0	33.8	27.2	73.0	8.5	1.5	119.6	8.4
มี.ค.	23.9	35.3	28.8	74.0	30.4	3.4	145.1	28.9
เม.ย.	25.2	36.3	29.7	74.0	43.9	5.1	151.2	40.8
พ.ค.	25.7	35.2	29.3	79.0	148.7	15.1	138.0	113.3
มิ.ย.	25.4	34.1	28.7	80.0	132.2	15.8	117.0	104.2
ก.ค.	25.1	33.3	28.2	80.0	128.6	17.9	111.9	102.1
ส.ค.	25.0	33.3	28.1	80.0	116.0	17.6	113.8	94.5
ก.ย.	24.9	33.0	27.8	83.0	218.6	19.7	110.4	142.1
ต.ค.	24.7	31.9	27.3	86.0	232.5	17.7	106.6	146.0
พ.ย.	23.4	31.4	26.6	81.0	64.7	6.6	105.0	58.0
ธ.ค.	21.3	30.9	25.4	74.0	10.1	1.9	111.9	9.9
เฉลี่ย	23.9	33.4	27.7	78.0	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,139.3	123.8	1,444.5	853.3

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ต่ำลามากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดราชบุรี

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566) พบว่าสภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 6,734 ไร่ หรือร้อยละ 85.46 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 481 ไร่ หรือร้อยละ 6.11 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 106 ไร่ หรือร้อยละ 1.35 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาร้าง นาข้าว
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 69 ไร่ หรือร้อยละ 0.88 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ้อย
- 3) ไม้ผล มีเนื้อที่ 106 ไร่ หรือร้อยละ 1.34 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มะพร้าว ไม้ผลผสม

ชมพู

4) พืชสวน มีเนื้อที่ 141 ไร่ หรือร้อยละ 1.79 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก พืชสวน ไร่/เสื่อมโทรม ไม้ดอกไม้ประดับ

5) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 1 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสุกร

6) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 58 ไร่ หรือร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ไร่

2.5.3 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 275 ไร่ หรือร้อยละ 3.49 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา

2.5.4 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 389 ไร่ หรือร้อยละ 4.94 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ถม พืชไร่สลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	6,734	85.46
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	4,334	55.00
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,736	22.03
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	88	1.12
U405	ถนน	245	3.11
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	139	1.76
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	29	0.37
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	8	0.10
U603	สุสาน ป่าช้า	155	1.97

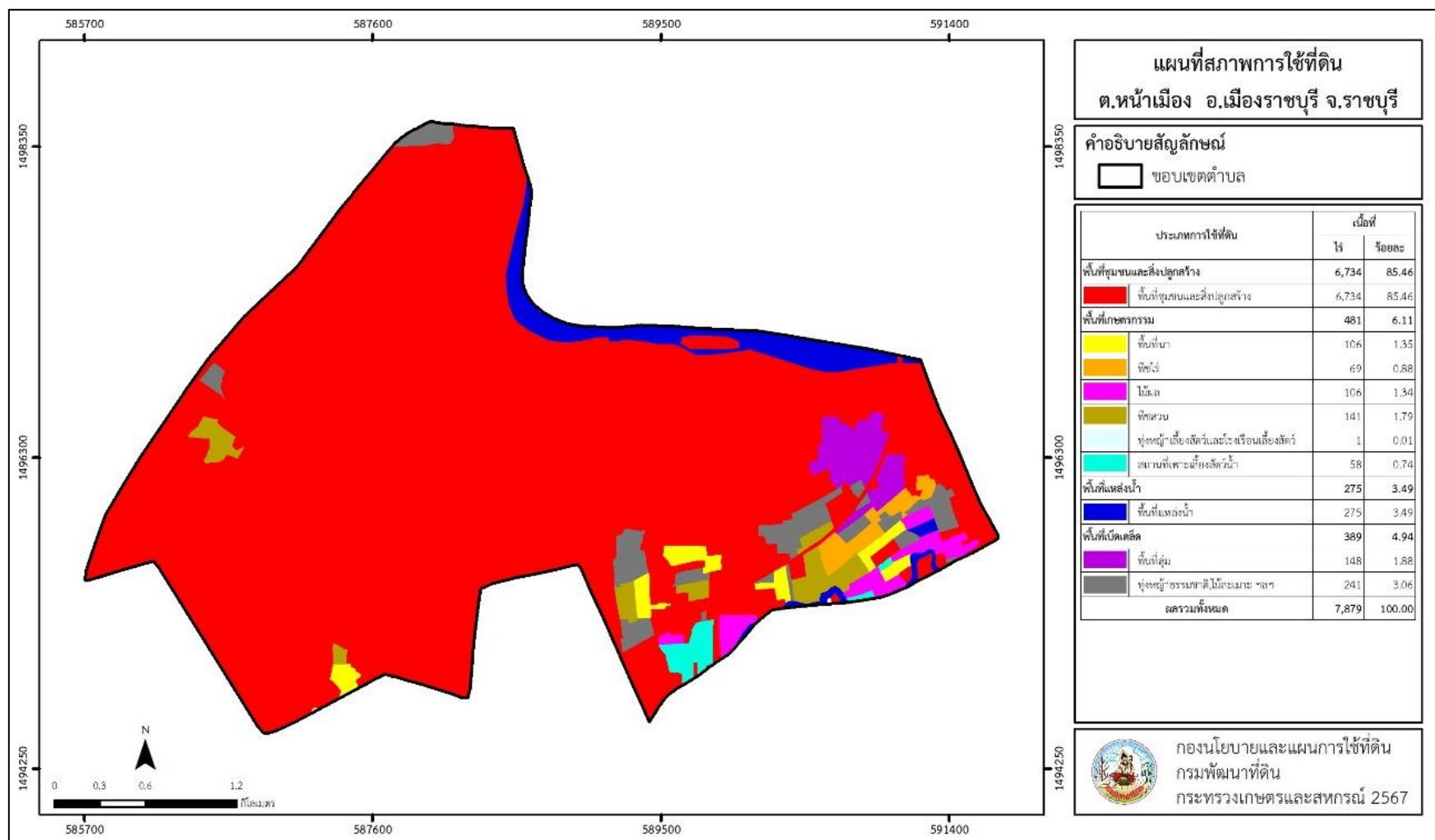

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A	พื้นที่เกษตรกรรม	481	6.11
A100	นาร้าง	69	0.88
A101	นาข้าว	37	0.47
A203	อ้อย	69	0.88
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	1	0.01
A401	ไม้ผลผสม	33	0.42
A405	มะพร้าว	65	0.82
A418	ชมพู	7	0.09
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	26	0.33
A502	พืชผัก	103	1.31
A503	ไม้ดอก ไม้ประดับ	12	0.15
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	1	0.01
A900	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง	58	0.74
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	389	4.94
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	29	0.37
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	82	1.04
M201	พื้นที่ลุ่ม	148	1.88
M405	พื้นที่ถม	130	1.65
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	275	3.49
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	267	3.39
W202	บ่อน้ำในไร่นา	8	0.10
ผลรวมทั้งหมด		7,879	100.00

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดินตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลหน้าเมืองมีประชากรรวม 33,278 คน แยกเป็นชาย 15,215 คน เป็นหญิง 18,063 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 2,639.77 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือน ทั้งหมด 16,573 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 78 ครัวเรือน หรือร้อยละ 0.47 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือน เกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 16,495 ครัวเรือน หรือร้อยละ 99.53 ของจำนวน ครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลหน้าเมือง	16,573	15,215	18,063	33,278
หมู่ที่ 0 หน้าเมือง	16,573	15,215	18,063	33,278

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	16,573	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	78	0.47
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตร ที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	16,495	99.53

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่รวมทั้งหมด 7,879 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 16,573 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ย ครัวเรือนละ 0.48 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 481 ไร่ หรือร้อยละ 6.11 ของเนื้อที่ทั้งหมด และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตร เฉลี่ยครัวเรือนละ 6.17 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 78 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกพืชผัก ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภค หากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ประชากรยังประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่น บางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 7,879 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลหน้าเมือง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,139.3 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลหน้าเมือง มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองอู่เรือ แม่น้ำแม่กลอง และห้วยดอนตะโก

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลหน้าเมือง มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 3 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 5 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Bn-cA ชุดดินบางเขน มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,388 ไร่ หรือร้อยละ 17.62 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Pth-sclA ชุดดินปากท่อ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,934 ไร่ หรือร้อยละ 24.55 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Rb-sic1A ชุดดินราชบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,575 ไร่ หรือร้อยละ 19.99 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Sa-sic1A ชุดดินสรรพยา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,801 ไร่ หรือร้อยละ 22.86 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Tm-silA ชุดดินท่าม่วง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 889 ไร่ หรือร้อยละ 11.28 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 292 ไร่ หรือร้อยละ 3.70 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของ ชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

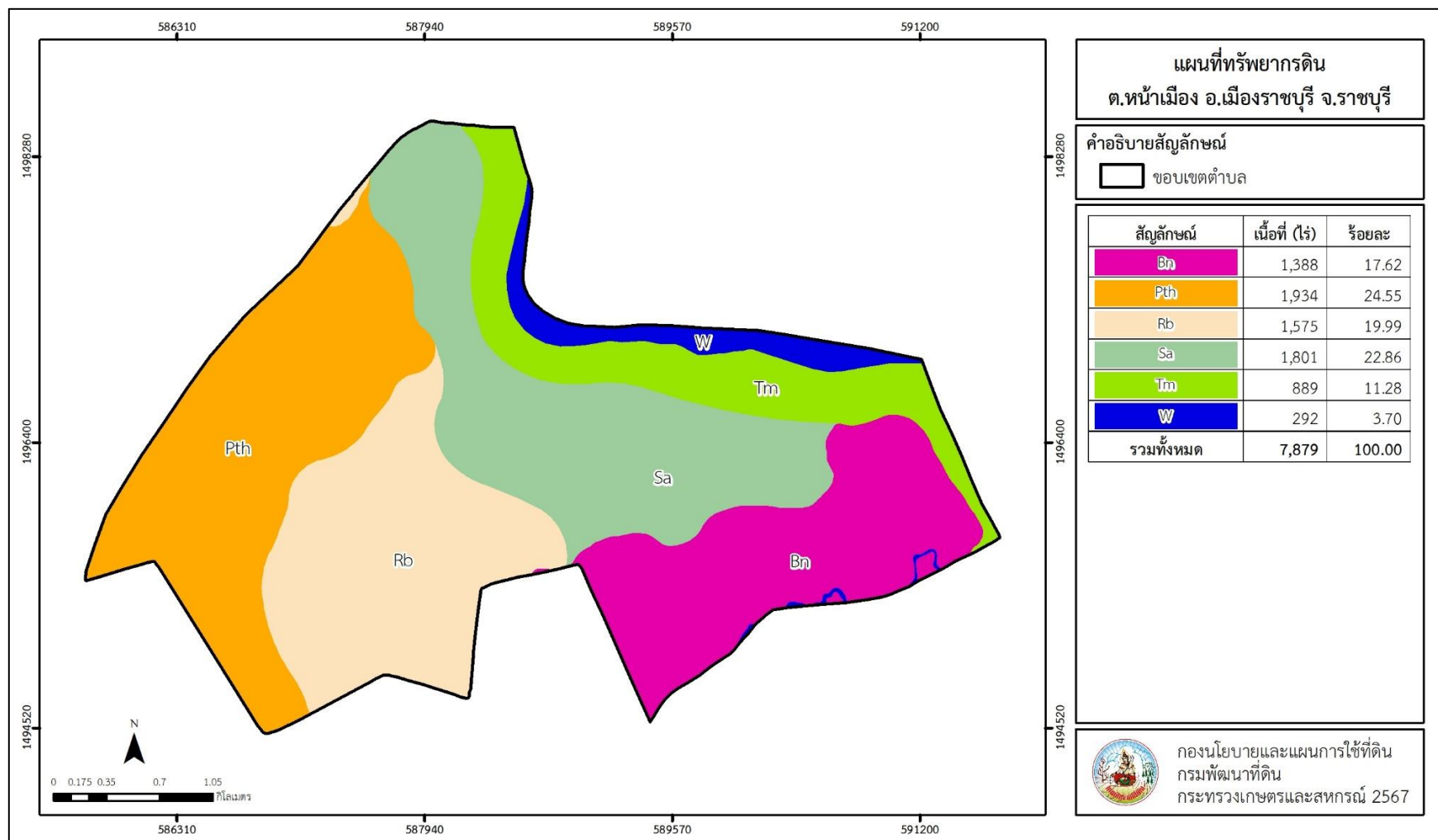
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Bn-cA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	>20	35-75	4.5-5.5	4.5-5.0	<2	-	1,388	17.62
Pth-sclA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,934	24.55
Rb-siclA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	>20	>75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	1,575	19.99
Sa-siclA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	สูง	10-20	>75	6.0-7.0	5.5-6.5	<2	-	1,801	22.86
Tm-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	889	11.28
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	292	3.70
รวมทั้งหมด											7,879	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดินตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2567 ผู้เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย เทศบาลตำบลหน้าเมือง พร้อมเจ้าหน้าที่ในสังกัดเทศบาล ผู้นำชุมชน เกษตรกรและประชาชนทั่วไป สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลหน้าเมืองคือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) โรค และแมลงศัตรูพืช
- 3) การขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง
- 4) น้ำเสีย

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และเทศบาลตำบลหน้าเมือง มีความต้องการ 4 ประการ คือ

- 1) แก้ไขปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) แก้ไขปัญหาโรค และแมลงศัตรูพืช
- 3) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง
- 4) แก้ไขปัญหาน้ำเสีย

(1) กรณีการแก้ไขปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์

พื้นที่ตำบลหน้าเมือง ส่วนใหญ่เป็นดินถม ทำให้เกษตรกรพบปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ สามารถแก้ไขได้ด้วยการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และน้ำหมักชีวภาพ

(2) กรณีปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า เกษตรกรพบปัญหาการเข้าทำลายของเชื้อราสาเหตุโรคพืช เช่น รากเน่า โคนเน่า สามารถแก้ไขได้ด้วยการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ปัญหาการเข้าทำลายของแมลงศัตรูพืช เช่น เพลี้ยอ่อน เพลี้ยแป้ง หนอนชอนใบ เป็นต้น สามารถแก้ไขได้ด้วยการใช้สารป้องกันแมลงศัตรูพืชที่ผลิตจากสารเร่งซูเปอร์พด.7

(3) กรณีการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง

ควรมีการขุดลอก คูคลองสาธารณะ 1-2 ปีต่อครั้ง เพื่อเป็นการจัดการเส้นทางน้ำให้น้ำไหลสะดวก และส่งเสริมให้มีการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง

(4) กรณีการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย

จากการสอบถามน้ำเสียที่เกิดขึ้นในตำบลเกิดจากน้ำเสียที่ปล่อยจากครัวเรือน จึงควรมีการทำน้ำหมักจากสารเร่งซูเปอร์ พด.6 เพื่อบำบัดน้ำเสียในแหล่งน้ำ นอกจากนี้ควรทำอบำบัดในครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ

ผลจากการจัดทำกรมีส่วนร่วมนของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

- 1) **แรงขับเคลื่อน (Driver)** มี 4 ประการ คือ
 - 1.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
 - 1.2) โรค และแมลงศัตรูพืช
 - 1.3) การขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง
 - 1.4) น้ำเสีย
- 2) **แรงกดดัน (Pressure)** ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ
 - 2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน
 - 2.2) ผลิตน้ำหมักชีวภาพและสารชีวภัณฑ์
 - 2.3) จัดการระบบส่งน้ำ
 - 2.4) บำบัดน้ำเสีย
- 3) **สถานะ (State)** ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ
 - 3.1) สมบัติของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
 - 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
 - 3.3) ความเสียหายต่อพืชและผลผลิต
 - 3.4) การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช
- 4) **ผลกระทบ (Impact)** ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 3 ประการ คือ
 - 4.1) ผลผลิตพืชลดลง
 - 4.2) รายได้ลดลง
 - 4.3) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต
- 5) **การตอบสนอง (Response)** ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

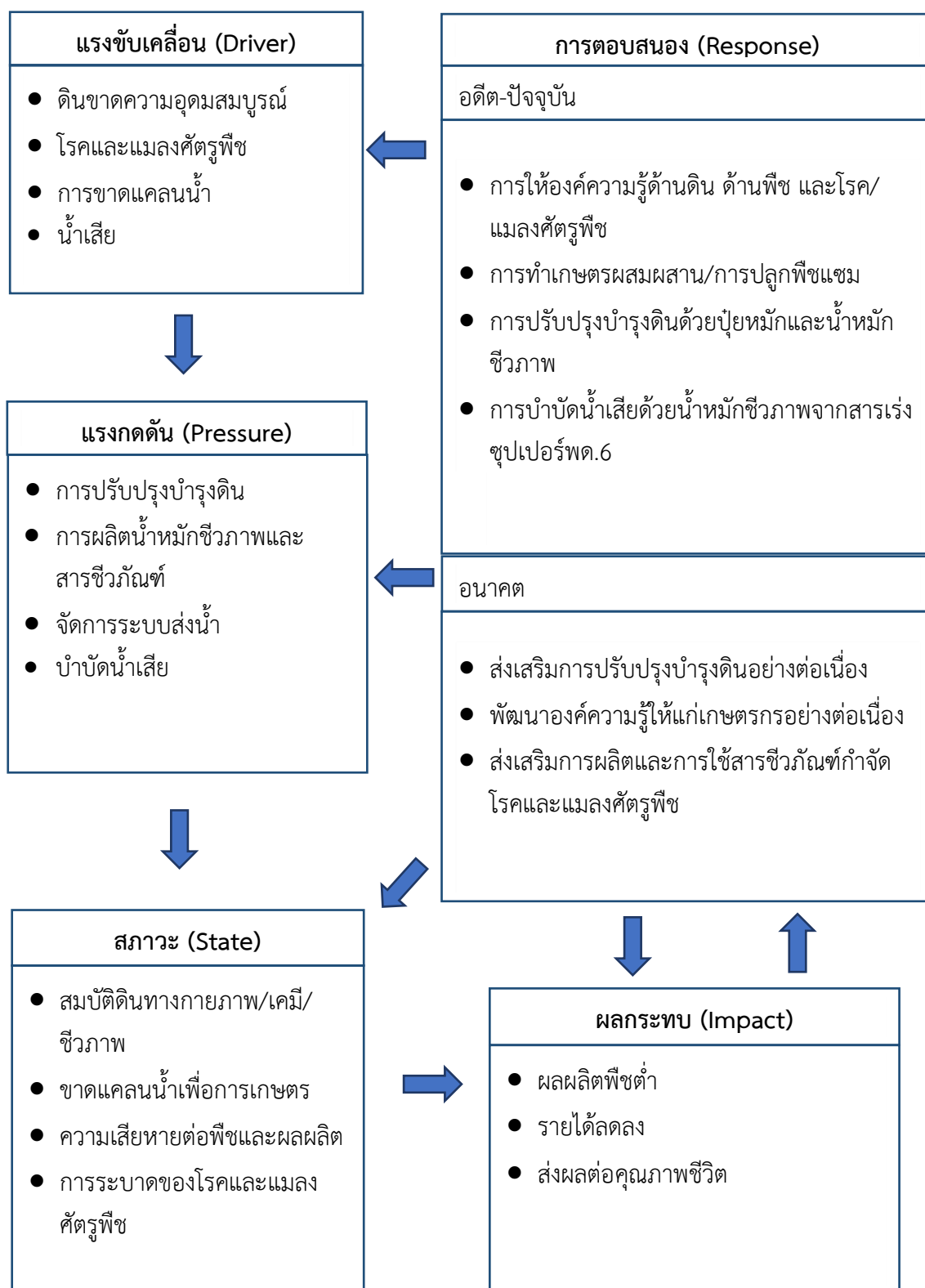
อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) การให้องค์ความรู้ด้านดิน ด้านพืช และโรค/แมลงศัตรูพืช
- 5.2) การทำเกษตรผสมผสาน/การปลูกพืชแซม
- 5.3) การปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
- 5.4) การบำบัดน้ำเสียด้วยน้ำหมักชีวภาพจากสารเร่งซูเปอร์พด.6

อนาคต

- (1) ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพของกรมพัฒนาที่ดินอย่าง
- (2) พัฒนางค์ความรู้ด้านดิน ด้านพืช และโรค/แมลงศัตรูพืชให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง
- (3) ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

ต่อเนื่อง

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ระบบการปลูกพืชในปัจจุบันของตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี พบว่าเป็นพื้นที่ลุ่มที่มีการปลูกไม้ผล และพืชสวน ได้แก่ ไม้ผลผสม พืชผัก และไม้ดอกไม้ประดับ ทั้งหมดทำการเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี (รูปที่ 4-2) มีรายละเอียดดังนี้

เดือน ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม												
1.	ไม้ผล (ไม้ผลผสม)											
2.	พืชสวน (พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ)											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว มะพร้าว

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

หน่วยที่ดิน	ข้าว	มะพร้าว
Bn-cA	S1	N
Pth-sclA	S2n	N
Rb-sic1A	S1	S3o
Sa-sic1A	S2o	S2o
Tm-silA	S3o	S2n

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 เขตการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี สามารถกำหนดออกเป็น 4 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 1 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง มีเนื้อที่ 480 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.09 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) ซึ่งเป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืช แยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 107 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.36 ของเนื้อที่ตำบล

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 105 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.33 ของเนื้อที่ตำบล

(3) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 69 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.88 ของเนื้อที่ตำบล

(4) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 140 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.78 ของเนื้อที่ตำบล

(5) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 58 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 6,733 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 85.46 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 6,403 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 81.27 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 138 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.75 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 192 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.44 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท้องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท เป็นต้น

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 275 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.50 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ เขตแหล่งน้ำ ตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 268 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.40 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ลำห้วย ลำคลอง แม่น้ำ เป็นต้น

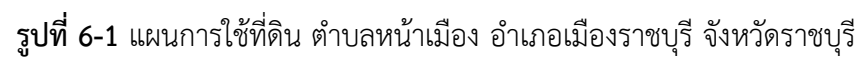
2) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 268 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.40 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ลำห้วย ลำคลอง แม่น้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 390 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.96 ของเนื้อที่ ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น พืชไร่ธรรมชาติ พืชไร่สลับไม้พุ่ม/ ไม้ละเมาะ เป็นต้น

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตเกษตรกรรม	479	6.09
1.1 เขตเกษตรกรรมมีศักยภาพการผลิตสูง	479	6.09
2221 เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท2)	107	1.36
2222 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	105	1.33
2224 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2)	69	0.88
2225 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูง ประเภท2)	140	1.78
2400 เขตประมง	58	0.74
2. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	6,733	85.46
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	6,403	81.27
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	138	1.75
3300 เขตการพื้นที่เฉพาะ	192	2.44
3. เขตแหล่งน้ำ	666	8.46
4100 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	268	3.40
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	8	0.10
5000 เขตพื้นที่อื่น ๆ	390	4.96
รวม	7,879	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลหน้าเมืองไปเสนอต่อเทศบาลตำบลหน้าเมือง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

7.2.1 เขตเกษตรกรรม มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- 1) การปรับปรุงบำรุงดิน
 - (1) ส่งเสริมการตรวจวิเคราะห์ดิน
 - (2) ส่งเสริมการปรับปรุงดิน
 - (3) ส่งเสริมการปรุ้งดิน
- 2) ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ด้วยผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีชีวภาพ
 - (1) ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ (ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ)
 - (2) ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 1) การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พร้อมมอบปัจจัยการผลิต (กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมวิชาการเกษตร)
- 2) การอบรมถ่ายทอดความรู้ในการปลูก การดูแลรักษา พร้อมสนับสนุนเมล็ดพันธุ์/กล้าไม้เศรษฐกิจแก่เกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมวิชาการเกษตร)
- 3) พัฒนาระบบกระจายน้ำ (กรมชลประทาน)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้
สนับสนุนการขุดลอกคู คลอง และลำกระโดงสาธารณะ (โครงการชลประทานราชบุรี)
(แสดงในตารางที่ 7-2)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลหน้าเมือง เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช รวม 8 รายการ ดังนี้

- 7.4.1 โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านดิน น้ำ พืช
- 7.4.2 โครงการตรวจวิเคราะห์ดิน
- 7.4.3 โครงการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ
- 7.4.4 โครงการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจเสริมสร้างรายได้
- 7.4.5 โครงการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช
- 7.4.6 โครงการบำบัดน้ำเสียในชุมชน
- 7.4.7 โครงการพัฒนาระบบกระจายน้ำ/เก็บกักน้ำจัดด้านการเกษตร

7.5 ระยะเวลาดำเนินการ

7.5.1 ไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2568 (ต.ค.-ธ.ค.2567) กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ คือ
สำรวจพื้นที่ตามกิจกรรมที่ต้องดำเนินการร่วมกับผู้นำชุมชน และต้องการของเกษตรกรในพื้นที่เพิ่มเติมนอกเหนือจากกิจกรรม

7.5.2 การดำเนินการในไตรมาสที่ 2-4 ของปีงบประมาณ 2568

ดำเนินการตามกิจกรรมที่แสดงไว้ในตารางที่ 7-1

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 - 2572

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1 เขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	82,500
	1.1 ส่งเสริมการตรวจวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	20,000
	1.2 ส่งเสริมการปรับปรุงดิน	62,500
	2. การผลิตและการใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ	75,000
	2.1 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ (ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพ)	50,000
	2.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	25,000
	3. การฟื้นฟูและบำบัดน้ำเสีย	150,000
	3.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ (ผลิตสารบำบัดน้ำเสียจากสารเร่งซูเปอร์ พด.6)	150,000

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
เขตเกษตรกรรม	1. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พร้อมมอบปัจจัยการผลิต (กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมวิชาการเกษตร) 2. การอบรมถ่ายทอดความรู้ในการปลูก การดูแลรักษา พร้อมสนับสนุนเมล็ดพันธุ์/กล้าไม้เศรษฐกิจแก่เกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมวิชาการเกษตร) 3. พัฒนาระบบกระจายน้ำ (กรมชลประทาน กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568 - 2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตเกษตรกรรม	1.1 ส่งเสริมการตรวจวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	ราย	10	10	10	10	10	50	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	20,000	พด.
เขตเกษตรกรรม	1.2 ส่งเสริมการปรับปรุงดิน	ไร่	10	10	10	10	10	50	12,500	12,500	12,500	12,500	12,500	62,500	พด.
	2. การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ														
เขตเกษตรกรรม	2.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	20	20	20	20	20	100	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	พด.
เขตเกษตรกรรม	2.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	1	1	1	1	1	5	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000	พด.
	3. การฟื้นฟูและบำบัดน้ำเสีย														
เขตเกษตรกรรม	3.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ (ผลิตสารบำบัดน้ำเสียจากสารเร่งซูเปอร์ พด.6)	ลิตร	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)**รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565**. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2567. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567)**. แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2567. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2567. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>. 1 มีนาคม 2567.

ที่ปรึกษา

นาย สะอาด บุตรเล็ก ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี

คณะผู้จัดทำ

นางสาว ศุภลักษณ์ เจริญศรี นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี

นางสาว จุติรัตน์ กมลจรัสวัฒนา นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ สถานีพัฒนาที่ดินราชบุรี

เจ้าหน้าที่กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 10

